Ogólnopolskie Stowarzyszenie Asystentów Sędziów
wpis w Sądzie Rejonowym w Lublinie XI Wydział Gospodarczy
KRS 0000328833, REGON 060471827, NIP 9462577508
skrytka pocztowa nr 67, Urząd Pocztowy Warszawa 50
Al. Stanów Zjednoczonych 51, 04-026 Warszawa
tel. (0) 794-434-481,
e - mail - stowarzyszenie@asystentsedziego.org

Warszawa, dnia 16 listopada 2009r.

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości

W odpowiedzi na pismo DL-P-V-453-31/09 uprzejmie przesyłam stanowisko Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Asystentów Sędziów do przedstawionych do zaopiniowania założeń projektu ustawy o zawodzie adwokata (projekt z dnia 22 października 2009r.).

Stowarzyszenie pragnie zauważyć w pierwszej kolejności, że z treści przedstawionych założeń wynika, iż w porównaniu do obecnie obowiązujących unormowań prawnych planuje się ograniczenie dostępu do zawodu adwokata osobom z innych zawodów prawniczych. Zgodnie bowiem z przedmiotowymi założeniami uprawnioną do uzyskania wpisu na listę adwokatów byłaby osoba, która:

1) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
2) ma pełnię praw publicznych;
3) nie była karana za umyślne przestępstwo i daję rękojmię prawidłowego wykonywania zawodu adwokata;
4) ukończyła wyższe studia prawnicze w RP i uzyskała tytuł zawodowy magistra prawa lub zagraniczne studia prawnicze uznane w RP;
5) odbyła aplikację adwokacką i złożyła egzamin adwokacki (radcowski) (po wprowadzeniu egzaminów państwowych – egzamin II stopnia);
6) zdała egzamin sędziowski lub prokuratorski, o którym mowa w ustawie z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. Nr 26, poz. 157, z późn. zm.).

Dalej założenia stanowią, że bez wymogu zdania egzaminu adwokackiego lub radcowskiego wpis powinny uzyskać osoby, które swoim przygotowaniem zawodowym, praktyką prawniczą oraz dotychczasową postawą dają rękojmię należytego wykonywania zawodu adwokata i są profesorami i doktorami

habilitowanymi nauk prawnych, sędziami, prokuratorami, notariuszami lub które co najmniej trzy lata zajmowały stanowisko radcy Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.

Wnioskując z tego pozbawione wpisu na listę adwokatów zostałyby osoby, które ukończyły aplikację sądową lub prokuratorską przed wejściem w życie ww. ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. i po ukończeniu aplikacji wykonywały zawód asystenta sędziego lub referendarza sądowego.

Tymczasem obecnie obowiązujący art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (t.j.: Dz. U. z 2002 r., Nr 123, poz. 1058) dopuszcza i precyzuje wpis na listę adwokatów bez konieczności odbycia aplikacji adwokackiej i złożenia egzaminu adwokackiego osób, które ukończyły aplikację sądową lub prokuratorską bez względu czy jest to aplikacja odbyta na starych zasadach tj. przed wejściem w życie przepisów ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, czy też aplikacja odbyta w ramach nowego modelu aplikacji przewidzianego w powołanej ustawie. Z kolei paragraf drugi art. 66 obecnie obowiązującej ustawy - prawo o adwokaturze formułuje warunki, jakie muszą spełnić osoby, które nie ukończyły aplikacji adwokackiej od których spełnienia zależy możliwość przystąpienia do egzaminu adwokackiego.

Z założeń projektu do ustawy o zawodzie adwokata wynika więc, że nowa ustawa w szerokim zakresie uniemożliwi wpis na listę adwokatów osobom, które obecnie spełniają warunki do ubiegania się o przedmiotowy wpis lub które po upływie określonego okresu spełnią takie warunki w przyszłości. Znamienne jest to, że treść przesłanych do zaopiniowania założeń przewiduje, że uprawnioną do uzyskania wpisu na listę adwokatów byłaby osoba, która zdała egzamin sędziowski lub prokuratorski, o którym mowa w ustawie z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. Nr 26, poz. 157, z późn. zm.), co sugeruje, że pozbawione takiego uprawnienia będą osoby, które zdały egzamin sędziowski lub prokuratorski na starych zasadach tj. przed wejściem w życie przepisów ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury.

W opinii stowarzyszenia nowa ustawa o zawodzie adwokata w części dotyczącej określenia warunków, jakie muszą spełniać osoby z innych zawodów prawniczych by móc ubiegać się o wpis na listę adwokatów powinna uwzględniać postanowienia zawarte w obecnie obowiązującym przepisie art.66 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982r. –Prawo o adwokaturze. Analogiczne rozwiązania powinny być przyjęte w stosunku do warunków, jakie muszą spełniać osoby, które nie ukończyły aplikacji adwokackiej, a pragną przystąpić do egzaminu adwokackiego.

Negatywnie też należy odnieść się do poniższego zapisu założeń do projektu: „Osoby wykonujące zawód sędziego, prokuratora, notariusza, komornika, asesora prokuratorskiego, referendarza sądowego, asystenta sędziego, asystenta prokuratora albo zatrudnione w organach wymiaru sprawiedliwości, organach ścigania, w służbach specjalnych, Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa winny mieć zakaz wpisu na listy adwokackie”.

W ocenie stowarzyszenia jedynymi kryteriami warunkującymi wpis powinny być odpowiednie wykształcenie i praktyka oraz nieskazitelny charakter i rękojmia prawidłowego wykonywania zawodu adwokata przez osobę starającą się o wpis. Przedmiotowy wpis nie powinien być zaś uzależniony od tego czy kandydat w momencie starania się o wpis pozostaje w stosunku pracy. Jak wykazuje praktyka procedura wpisu na listę adwokatów trwa pewien okres. Przyjęcie proponowanego w założeniach rozwiązania spowodowałoby, że osoba starająca się o wpis najpierw musiałaby rozwiązać stosunek pracy, a następnie dopiero starać się o wpis. Byłoby to rozwiązanie niekorzystne gdyż powodowałoby, że takiej osobie między rozwiązaniem stosunku pracy, a uzyskaniem wpisu przysługiwałby przymiot osoby bezrobotnej. W opinii stowarzyszenia wystarczającym byłoby w takiej sytuacji złożenie pisemnego oświadczenia przez osobę starająca się o wpis a wykonującą jeden z w/w zawodów prawniczych, że zobowiązuje się ona rozwiązać stosunek pracy z momentem ślubowania (zob. wyrok NSA w Warszawie z dnia 16 grudnia 2008r., II GSK594/08, *M.Prawn. 2009/2/59).*

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Asystentów Sędziów postuluje również zapewnienie osobom zatrudnionym na stanowiskach asystentów sędziów i referendarzy sądowych możliwości przystąpienia do egzaminu adwokackiego bez konieczności odbywania aplikacji na zasadach określonych w art. 66 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze z zastrzeżeniem, iż wskazane w nim okresy winny uwzględniać rozwiązania dotyczące uprawnień do przystępowania do egzaminu sędziowskiego. Ustawą z dnia z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. Nr 26, poz. 157) ustawodawca skrócił okresy zatrudnienia wymagane do przystąpienia do egzaminu sędziowskiego dla osób zatrudnionych na stanowiskach asystentów sędziów i referendarzy sądowych. Przepisy ustawy prawo u ustroju sądów powszechnych w zakresie wymienionych uprawnień otrzymały brzmienie:

„Art. 151c Referendarz może przystąpić do egzaminu sędziowskiego po przepracowaniu 3 lat na stanowisku referendarza lub asystenta sędziego."

„Art. 155 § 7 Asystent sędziego może przystąpić do egzaminu sędziowskiego po przepracowaniu 4 lat na stanowisku asystenta sędziego lub referendarza sądowego."

W opinii stowarzyszenia projektowana ustawa winna uwzględniać powyższe zmiany poprzez określenie okresu niezbędnego do przystąpienia do egzaminu adwokackiego w wartości nie wyższej niż wymaganych w przypadku egzaminu sędziowskiego.

Konieczne wydaje się również szczegółowe uregulowanie w przepisach przejściowych sytuacji osób, które obecnie są wpisane na listę radców prawnych lub adwokatów i mają zawieszoną działalność oraz osób, które w chwili wejścia w życie przepisów nowej ustawy będą w trakcie postępowania o uzyskanie takiego wpisu.

Wątpliwości budzi również utrzymana w opiniowanych założeniach zasada obligatoryjnej przynależności do samorządu, która może naruszać standardy konstytucyjne. We wniosku z dnia 12 stycznia 2009r. RPO-598261-1/08/AK do

Trybunału Konstytucyjnego Rzecznik Praw Obywatelskich dochodzi do w pełni uzasadnionych - zdaniem stowarzyszenia - wniosków: „zarówno w przypadku zawodów zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji), jak i innych zawodów (art.17 ust. 2 Konstytucji) brak jest konstytucyjnych podstaw do wyprowadzania zasady obligatoryjnej przynależności do samorządu...” oraz „...regulacja zakładająca obligatoryjną przynależność do samorządu osób wykonujących zawód zaufania publicznego w pierwszym rzędzie narusza istotę wolności zrzeszania się (art. 58 ust. 1 Konstytucji), a ponadto nosi znamiona nieproporcjonalnej ingerencji w tę wolność (art. 58 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji)...”. W tym zakresie Ogólnopolskie Stowarzyszenie Asystentów Sędziów podziela pogląd wyrażony przez Rzecznika Praw Obywatelskich w wymienionym wniosku, który nie został jeszcze rozpoznany.

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Asystentów Sędziów postuluje również zapewnienie osobom zatrudnionym na stanowiskach asystentów sędziów i referendarzy sądowych możliwości przystąpienia do egzaminu adwokackiego bez konieczności odbywania aplikacji na zasadach określonych w art. 66 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze z zastrzeżeniem, iż wskazane w nim okresy winny uwzględniać rozwiązania dotyczące uprawnień do przystępowania do egzaminu sędziowskiego.

Początkowo wskazać należy, iż wolą ustawodawcy było zapewnienie osobom zatrudnionym na stanowisku asystenta sędziego możliwości przystąpienia do egzaminu sędziowskiego oraz do egzaminów korporacyjnych. Zgodnie z art. 155 § 7 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst pierwotny Dz. U. z 2001 r. Nr 98 poz. 1070) asystent sędziego po przepracowaniu 6 lat na tym stanowisku mógł zgłosił zamiar przystąpienia do egzaminu sędziowskiego. Analogiczne rozwiązanie przyjęto na gruncie ustaw: Prawo o adwokaturze (art. 66 ust. 2 pkt 2), Prawo o notariacie (art. 12 § 2 pkt 2) oraz ustawy o radcach prawnych (art. 25 ust. 2 pkt 2) określając wymagany okres zatrudnienia na stanowisku asystenta sędziego w wymiarze 5 lat, a więc w wymiarze mniejszym o rok niż w przypadku egzaminu sędziowskiego.

Ustawą z dnia z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. Nr 26, poz. 157) ustawodawca skrócił okresy zatrudnienia wymagane do przystąpienia do egzaminu sędziowskiego dla osób zatrudnionych na stanowiskach asystentów sędziów i referendarzy sądowych. Przepisy ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych - w zakresie wymienionych uprawnień - otrzymały brzmienie:

„Art. 151c Referendarz może przystąpić do egzaminu sędziowskiego po przepracowaniu 3 lat na stanowisku referendarza lub asystenta sędziego.”

„Art. 155 § 7 Asystent sędziego może przystąpić do egzaminu sędziowskiego po przepracowaniu 4 lat na stanowisku asystenta sędziego lub referendarza sądowego.”

Ponadto, zgodnie z art. 66 ust. 4 ustawy z dnia z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury osoba zatrudniona w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy na stanowisku asystenta sędziego może przystąpić do

egzaminu sędziowskiego określonego w art. 70 ust. 1, jeżeli zajmowała to stanowisko co najmniej przez okres 3 lat i zgłosiła prezesowi przełożonego sądu apelacyjnego zamiar przystąpienia do egzaminu na miesiąc przed jego przeprowadzeniem.

W opinii stowarzyszenia legislacyjną konsekwencją tych zmian winno być określenie okresu niezbędnego do przystąpienia do egzaminu adwokackiego w wartości nie wyższej niż wymaganej w przypadku egzaminu sędziowskiego tj. 3 lat.

Powyższy postulat znajduje uzasadnienie również na gruncie projektu z dnia 27.04.2009 r. o państwowych egzaminach prawniczych. Zgodnie z projektowanym art. 41 ust. 1 pkt 6 do egzaminu II stopnia mogą przystąpić osoby, które przepracowały co najmniej 3 lata na stanowisku asystenta sędziego. Projekt stanowi, iż osoby, które zdał państwowy egzamin prawniczy II stopnia w zakresie pełnym lub profilowanym ze specjalizacją adwokacko-radcowską mogą zostać wpisane na listę adwokatów.

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Asystentów Sędziów stojąc na stanowisku, iż tego rodzaju różnicowanie uprawnień asystentów sędziów nie wydaje się być zasadnym, postuluje ujednolicenie zasad dostępu do egzaminu adwokackiego i prawniczego państwowego II stopnia.

Połączenie zawodów powinno odbyć się zdaniem Stowarzyszenia bez uszczuplenia praw dotychczas przysługujących osobom, stosownie do obowiązujących przepisów prawa, legitymowanym do zdawania egzaminu korporacyjnego, jak również uzyskania wpisu na listę. Nowa ustawa nie może zatem stanowić sposobu na zmianę zakresu ich uprawnień. Normy w tym zakresie wyznaczyły już ustawy regulujące status adwokatów i radców prawnych, a przedmiotowa ustawa powinna de facto realizować swój zasadniczy cel, czyli jedynie połączenie obu zawodów.

Przewodniczący Zarządu

Andrzej Sobótka